

Mukaddes Emanetler

Alm. *Heilige reliquen (f.pl.)*, Fr. *reliques (f.pl.) benies*, İng. *Sacred Relics*.

İslâm dîni ve târihi bakımından büyük önem taşıyan, Peygamber efendimiz “aleyhisselâm” ve diğer din büyüklerine âit bâzı mübârek şahsî eşyâ ile hâtıralara verilen ad. İslâm târihinde, mukaddes emânetlerin toplanması ve muhâfazası Peygamber efendimiz zamânında başladı. Eshâb-ı kirâm ihtimâm ve hürmetle Resûlullah efendimize âit hâtıraları muhâfaza ettiler. Dört büyük halîfe devrinden sonra Emevî, sonra da Abbâsî halîfeleri; Peygamber efendimizden, ümmehât-ı müsliminden (Peygamber efendimizin mübârek hanımlarından) ve Eshâb-ı kirâmdan kalan her çeşit eşyâ ve hâtıraların toplanmasına ve saklanmasına çok îtinâ gösterdiler.

Mukaddes Emanetlerin Osmanlı Devletine intikâli (geçişi) Yavuz Sultan Selim Hanın 1517 târihinde Mısır’ı fethedip halife ünvânını aldığı sırada olmuştur. Yavuz Sultan Selim Han, Kâhire’ye girdiği zaman, halîfe el-Mustansır billah’ın muhâfazasında bulunan ve daha önce Bağdat’tan Hülâgû’nun elinden kaçırılan Mukaddes emânetleri teslim aldı. Ayrıca Mekke-i mükerreme şerîfi Ebû’l-Berekât’ın oğlu Ebû Nümeyyâ ile gönderdiği mukaddes emânetleri de teslim alarak İstanbul’a gönderdi. Mısır’dan getirilen ve Sûriye, Filistin, İran’dan toplanan diğer emânetler ve teberrükât eşyâsı da önce iç hazîneye kondu, sonra hasodaya alındı. Hırka-i seâdet dâiresi kurulunca, bunların saklanması ve bakımları özel usûle bağlandı. Yavuz Sultan Selim Han, Mukaddes Emânetlerin muhâfazasını kırklar diye bilinen Hasodalılara vermişti. Kırk kişiden meydana gelen Hasodalılar, Hırka-i seâdet dâiresinde nöbet tutar, burada devamlı Kur’ân-ı kerîm okurlardı.

Mukaddes emânetler arasında, Peygamber efendimize âit olan hâtıralar şunlardır:

1- Hırka-i Saâdet: Mukaddes emânetlerin en mühimidir. Hâlen Sultan Abdülazîz Hanın yaptırdığı bir sandık içinde kıymetli kumaşlardan yapılmış bohçalarla sarıllı ayrı bir altın çekmecede muhâfaza edilmektedir. İçi krem renkli astarlı siyah yünlü bir kumaştan yapılmıştır. Hırka-i saâdet, Resûlullah efendimizin Ka’b bin Züheyr’e hediye ettiği hırka olup, [Kasîde-i Bürde](#) adıyla meşhur oldu. (Bkz. [Ka’b bin Züheyr](#))

2- Seyf-i Nebevî (Peygamber efendimizin kılıçları): İki tânesi Topkapı Sarayında bulunmaktadır. Yer yer altın, birisi de kıymetli taşlarla süslüdür. Ayrıca Peygamber efendimize âit kamyâ cinsinden bir maddeden yapılan bir yay ile altın yaldızlı bir muhâfazası vardır.

3- Nâme-i Saâdet (Peygamber efendimizin mektûb-u şerîfi): Peygamber efendimizin Mısır (Kıpt) hükümdârı Mukavkıs’ı İslâmiyete dâvet için yazdığı mektuptur. Deriden olup, on iki satır yazısı ve altında mühr-i şerîfi vardır.

4- Mühr-i Saâdet.

5- Dendân-ı Saâdet (Peygamber efendimizin mübârek dişi): Uhud Muhârebesinde kırılan mübârek dişinin bir parçasıdır. Sultan Mehmed Reşâd tarafından yaptırılan taşlarla süslü altın bir mahfazada saklanmaktadır.

6- Lihye-i Saâdet (Sakal-ı şerîfleri): Hırka-i seâdet dâiresinde altmışa yakın Sakal-ı şerîf bulunmaktadır. Bunlardan 24 kadarı altın ve kıymetli taşlarla süslü muhâfazalarda veya sedef kakmalı kutularda saklanmaktadır.

7- Nakş-ı Kadem-i Şerîf: Altından yapılmış bir kapak ve çerçeve içinde yer alan, üzerinde Peygamber efendimizin mübârek ayak izi olan taşdır. Eyyûb Sultân, Sultan Üçüncü Mustafa ve Sultan Birinci Abdülhamîd Han türbelerinde de bunlardan birer tâne bulunmaktadır.

8- Sancak-ı Şerîf: Hırka-i Saâdet dâiresinde küçük bir sandıkta saklanan Ukab denilen siyah renkli sancaktır. Sonradan yeşil ipekten bir sancak yapılarak bunun üzerine Sancak-ı şerîften parçalar dikilmiştir.

9- Teyemmüm Taşı: Peygamber efendimizin teyemmüm ettiği yazılı taşdır.

Bu mukaddes emânetlerden başka, Mûsâ ve Şuayb aleyhisselâma âit asâlar, Nûh aleyhisselâmın tenceresi, İbrâhim aleyhisselâmın kazanı, Yûsuf aleyhisselâmın gömleği, Dâvûd aleyhisselâmın kılıcı da bulunmaktadır.

Teberrukât eşyâsı arasında da Kâbe-i muazzamanın altın oluğu, Hacer-i esved çerçevesi, bâb-ı tövbenin bir kanadı, Makâm-ı İbrâhim'in gümüş kapağı vs. yer almaktadır. Bunlar, Kâbe-i muazzamadaki mukaddes makamların Osmanlı sultanlarınca zaman zaman tâmir edilmesi sırasında teberrüken gönderilmesi sûretiyle bir araya toplanmıştır. Ayrıca Kâbe'nin anahtar ve kilitleri, hazret-i Osmân, hazret-i Ali ve diğer din büyüklerine âit olan Kur'ân-ı kerîmler, cüzler, oklar, yaylar, kılıçlar, taç, hırka, sarık, tesbih ve bayraklardır.

Osmanlı Devletinde Emânât-ı mukaddese ile ilgili bâzı merâsimler düzenlendi. Hırka-i seâdet ziyâretinden başka sancak-ı şerîf çıkış ve giriş alayları, Miftâh alayları bunlardandır.

Miftâh alayı: Osmanlı Devletinde her sene yenilenen Kâbe örtüleri Mekke'ye gönderilince, eskileri Hırka-i seâdet dâiresine getirilir ve Emânât-ı mukaddese arasına alınırdı. Ayrıca, Kadem-i şerîf, kılıçlar vs. gibi eşyâlar da bunlar arasında yer alır ve bunların İstanbul'a getirilişinde Miftâh alayı denen merâsim yapılırdı. Osmanlı sultanları, **Hâdim-ül-Haremeyn-iş-şerîfeyn** ünvânını aldıkları günden beri, Kâbe örtüsünün hazırlanması, Mısır vâli ve kâdılarına bırakılmışken, iki defâ Sultan Birinci Ahmed Han, 1610 târihinde bu örtülerin İstanbul sanatkârlarınca hazırlanması ve eskilerinin de İstanbul'a getirilmesi için ferman çıkartmıştı. Böylece Osmanlı saray teşrifâtına yeni bir merâsim daha eklenmiş oldu. İstanbul'da ilk Miftâh alayı, 1613 târihinde Kâbe-i muazzamanın tâmiri üzerine gerek Mekke ve gerek Medîne'den

getirilen müteberrikât eşyâsı münâsebetiyle yapıldı.

Müteberrikât eşyâsı şehre yaklaştığında, bütün dîvân mensupları, âlimler karşı çıkarak duâ ve tekbirlerle Hırka-i saâdet önüne getirilir; pâdişâhın huzûrunda muhâfazadan çıkartılarak her biri ayrılan yerlere konurdu. Merâsime katılanlara hil'atler giydirilirdi. İlk Miftah alayında getirilen eşyâ arasında; Peygamber efendimizin yayı, hazret-i Ebû Bekr'in kılıcı ile seccâdesi, Çihâr yâr-i güzînin (Dört büyük halifenin) kılıçları, Eshâb-ı kirâmdan Muâz bin Cebel, Şurahbil bin Hasene ve Ebû Talhâ'nın kılıcı ve Kâbe'nin değiştirilen örtüleri, eskiyen mizâbı (oluğu) ve ayrıca Hasan Paşanın Kâbe kerestesinin sağlam parçalarından, Sultan Ahmed için yaptırdığı bir de asâ vardı. Bu merâsimde, Kâbe mizâbından (oluğundan) su akıtılmış ve bu su ibriklere doldurularak hastalara şifâ olarak dağıtılmıştır. Miftah alaylarından bir diğeri de yine Mekke'den getirilen Kadem-i şerîf için yapılp, Sultan Birinci Mahmûd Han tarafından Eyüp Câmiinde hazırlatılan yerine konulmuştur.